

FAGERSTA KOMMUN Kommunstyrelsen	
2015 -04- 28	
Diariern	Dianeplanbeteckning
2015.002	007 /4

Utbildning- och fritidsnämnden
Kommunfullmäktige (för kännedom)

kch
ksek
kr

2015-04-28

Granskning av kommunens hantering av föreningsbidrag

Vi har vid vårt sammanträde den 15 april behandlat och godkänt bifogade rapport.

Granskningen har att besvara revisionsfrågorna om utbildnings- och fritidsnämnden bedriver arbetet med föreningsbidragen på ett ändamålsenligt sätt samt om nämndens interna kontroll av föreningsbidragen är tillräcklig.

Resultatet av granskningen framgår av bifogade rapport.

Vi har noterat att verksamheten i huvudsak fungerar väl.

Beträffande bidrag till studieförbunden bör kommunen tydliggöra deras rätt till bidrag. Enligt gällande riktlinjer är studieförbunden inte bidragsberättigade. Om studieförbunden har rätt till bidrag bör riktlinjer och anvisningar även upprättas för denna bidragsform.

Beträffande jämställdhetsaspekter, dvs. hur stor del av bidragen kommer pojkar/män tillgodo respektive flickor/kvinnor, bör kommunen utveckla metoder för att kunna få en uppfattning om bidragsfördelningen.

Vi önskar svar senast 15-05-31

Rapporten har skickats till kommunfullmäktige för kännedom.

Vänliga hälsningar

Helmut Hoffmann
ordförande

Revisionsrapport

Granskning av kommunens hante- ring av förenings- bidrag

Fagersta kommun

Thomas Lidgren

januari 2015

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning.....	1
2.	Bakgrund	2
2.1.	Revisionsfråga	2
2.2.	Metod och avgränsning	2
3.	Regler för föreningsbidrag	4
3.1.	Bidragsformer.....	5
3.2.	Iakttagelser/Bedömning	6
4.	Återrapportering och uppföljning	8
4.1.	Iakttagelser/bedömning.....	8
4.2.	Övriga iakttagelser.....	9
4.2.1.	Jämställdhetsaspekten	9
4.2.2.	Bidragens fördelning i f.h.t populationen	9

1. *Sammanfattning*

Revisorerna har granskat på vilket sätt utbildnings- och fritidsnämnden säkerställer att kommunens arbete med föreningsbidragen är ändamålsenlig samt om nämndens interna kontroll vad avser hanteringen av föreningsbidragen är tillräcklig.

Granskningen visar att det finns dokumenterade anvisningar och riktlinjer för bidrag och bidragsansökan antagna av kommunfullmäktige. Riktlinjerna är tydliga och det framgår vad som krävs av föreningarna för att erhålla bidrag.

Bidrag till och subventionering av lokalhyror redovisas, vilket är bra. Vi kan dock utifrån ekonomisystemets redovisning inte se hur stor del av hyressubventionen som faller på respektive förening.

Beträffande bidrag till studieförbunden bör kommunen tydliggöra deras rätt till bidrag. Enligt gällande riktlinjer är studieförbunden inte bidragsberättigade. Om studieförbunden har rätt till bidrag bör riktlinjer och anvisningar även upprättas för denna bidragsform.

Utöver ordinarie kontroller av föreningarnas ansökningshandlingar utförs fördjupade kontroller på föreningar med aktivitetsstöd.

Beträffande jämställdhetsaspekten, dvs. hur stor del av bidragen kommer pojkar/män tillgodo respektive flickor/kvinnor, bör kommunen utveckla metoder för att kunna få en uppfattning om bidragsfördelningen.

Ingen utvärdering är genomförd av kommunen av exempelvis hur stor del av ungdomspopulationen som får del av föreningsbidragen.

2. *Bakgrund*

Inom kultur- och fritidsområdet hanteras stora utbetalningar i form av bidrag till föreningar och organisationer. En tillförlitlig och säker hantering av dessa bidrag är viktig. Det förekommer dessutom att bidrag till föreningar beslutas direkt av kommunstyrelsen.

Bidragens storlek fastställs varje år av utbildnings- och fritidsnämnden inom den budgetram som anslagits.

Ca 80 föreningar fick någon form av bidrag under 2014 för att kunna hålla sin verksamhet igång. Den totala bidragssumman för år 2014 var 2,2 mnkr. Till detta belopp tillkommer "dolda" bidrag på 8,1 mnkr, dvs. där kommunen t.ex. upplåter lokal och anläggningar gratis eller till reducerad hyra eller på annat sätt utför en tjänst åt föreningen utan att ta betalt. Utöver dessa bidrag tillkommer en mängd andra bidrag av t.ex. engångskaraktär beslutade av kommunstyrelsen. Totalt utbetalades för år 2014 inkl. hyressubventioner bidrag på ca 12,5 mnkr.

2.1. *Revisionsfråga*

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Bedriver utbildnings- och fritidsnämnden arbetet med föreningsbidragen på ett ändamålsenligt?
- Är nämndens interna kontroll av föreningsbidragen tillräcklig?

Följande kontrollmål ska besvaras:

- Vilka system och rutiner för intern kontroll avseende föreningsbidrag har det beslutats om?
- Följs rutinerna av förvaltningen?
- Uppfyller ansökningarna reglementets krav?
- Är ansökningarnas uppgifter korrekta?
- Finns kontroller som säkerställer att utbetalning sker till rätt förening och enligt nämndens beslut?
- Vilka krav ställs på ansökningarna och hur säkerställs att ansökningarna följer kraven?
  - Kan användningen av bidraget utläsas?
  - Används pengarna till bidragsgrundande verksamhet?
  - Används bidragen i enlighet med beslut om jämställdhet?
- Vilken återrapportering av föreningsbidragen får nämnden?
- I vilken utsträckning sker uppföljning och utvärdering av föreningsbidragen? Exempelvis hur stor del av en ungdomspopulation nås av bidragen? Är det enbart föreningsanslutna ungdomar som får del av bidragen?

2.2. *Metod och avgränsning*

Granskningen genomförs genom intervjuer med utbildnings- och fritidsnämndens ordförande, förvaltningschef, kultur- och fritidschef och handläggare, samt genom-

---

gång av kommunens ekonomiska redovisning beträffande föreningsbidrag för år 2014.

Granskningen avgränsas till räkenskapsåret 2014.

3. *Regler för föreningsbidrag*

Regler och riktlinjer finns, beskrivet i dokumentet *Bidragsbestämmelser, riktlinjer och anvisningar för kommunalt föreningsbidrag*. Dokumentet är antaget av kommunfullmäktige i februari 2012. Dokumentet finns på kommunens hemsida.

I dokumentet anges vilka föreningar som är bidragsberättigade. Föreningen ska ha godkänts av utbildnings- och fritidsnämnden och ha sitt säte i Fagersta. Verksamheten ska vara av ideell karaktär och uppbyggd enligt i Sverige gällande demokratiska principer. Vidare ska föreningen bedriva ungdomsverksamhet i en drogfri miljö och vad gäller idrottsföreningar ska de underställa sig Sveriges Riksidrottsförbunds dopingregler. Kommunen upplåter inte lokaler till förening som inte underställer sig dessa regler.

Föreningsbidrag utgår inte enligt riktlinjerna till pensionärsföreningar, studieförbund, skolverksamhet, elevförening, supporterförening, politisk vuxenförening eller förening som är ansluten till svenska försvaret.

Utbildnings- och fritidsnämnden har uppdraget att genom samarbete med föreningar inom nämndens verksamhetsområde stimulera och stödja deras arbete.

Enligt dokumentet ska nämnden även föra en dialog med bidragsberättigade föreningar, ta fram underlag och i förekommande fall verksamhetsöverenskommelse och avtal som kan ligga till grund för nämndens beslut. Bidragshandläggare ska genom stickprov kontrollera att gällande regler följs.

Samtliga bidragsberättiga föreningar ska årligen lämna in till nämnden verksamhetsberättelse, balansräkning och resultaträkning. Av verksamhetsberättelsen ska framgå antal medlemmar i åldrarna 7 – 20 år samt 21 år och äldre.

Föreningar som har en omsättning över 2,5 prisbasbelopp (111 250 kr år 2015), förbinder sig att följa den internkontrollpolicy som fullmäktige har antagit.

Internkontrollpolicyen består av ett regelverk med åtta olika punkter som ska följas:

- Innan en person får ansvaret för organisationens tillgångar skall personen ha nödvändiga kunskaper för uppdraget.
- Ekonomiska transaktioner skall hanteras i enlighet med fastställt reglemente, enligt bilaga.
- Styrelsen utser attestansvariga, firmatecknare och personer som tecknar bankkonton.
- Kontanthantering skall minimeras och kontantkassor minst redovisas månatligen. Kontanter skall skyndsamt sättas in på organisationens konto.
- Användning av betalkort skall vara mycket restriktiv.
- Förrådsrutin skall finnas för att minimera stöldrisk.

- Styrelsen ansvarar för att föreningens tillgångar är försäkrade.
- Organisationens ekonomiansvariga skall månatligen i ekonomisk rapport redovisa bokföringens överensstämmelse med kontoutdrag och verifikat för revisorerna, detta för att eventuella oegentligheter snabbt skall kunna upptäckas.

Punkt två ovan hänvisar till dokumentet *Reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner för föreningar*. Reglementet omfattar samtliga ekonomiska transaktioner i föreningen. Vidare redogör dokumentet för styrelsens ansvar vad gäller den interna kontrollen samt attestfunktionen.

Enligt riktlinjerna utbetalas bidrag till föreningens registrerade plus/bankgirokonto eller bankkonto. Har utbetalning gjorts på felaktiga grunder är föreningen skyldig att återbetala utbetalat belopp.

Om en förening inte följer fastställt regelverk eller om inlämnade uppgifter inte kan styrkas på ett tillfredsställande sätt blir föreningen tillsvidare avstängd.

3.1. Bidragsformer

Det finns fyra olika bidragsformer:

- **Kommunalt aktivitetsstöd:** Bidraget utgår för deltagare i åldrarna 7 – 20 år. För handikappföreningar gäller ingen övre åldersgräns.

Bidraget utgår med 48 kr per sammankomst för grupper om 3 – 20 deltagare och 68 kr per sammankomst för grupper om 21 eller fler deltagare. För handikappföreningar utgår 80 kr per sammankomst. Bidragen kommer att höjas fr o m 1 juli 2015.

Totalt utbetalades kommunalt aktivitetsstöd under 2014 på 370 tkr¹. 28 – 30 föreningar fick detta bidrag 2014.

- **Grundbidrag till handikappförening:** Bidraget utgår till handikappföreningens administrativa och instruktiva verksamhet. Bidraget utgörs av ett generellt årsbidrag på 2 000 kr.

Åtta föreningar fick 16 000 kr tillsammans.

- **Riktat föreningsbidrag:** Bidraget kan sökas av föreningar som vårdar kulturarvet, bedriver regelbunden offentlig kulturverksamhet eller som arrangerar tillfälliga offentliga arrangemang. Nämnden prövar ansökan och beslutar om bidragets storlek. Bidrag som överstiger 50 tkr utbetalas vid två tillfällen.

Detta bidrag delades ut till 13 kulturföreningar på totalt 1 138 tkr.

- **Drifts- och underhållsbidrag:** Bidraget kan sökas av förening som äger, driver eller hyr lokal eller anläggning. Syftet med bidraget är att föreningen ska

¹ Uppgifter om storleken på olika typer av föreningsstöd har hämtats från kommunens ekonomisystem.

kunna behålla och underhålla lokal eller anläggning.

Förening som föregående år beviljats bidrag ska på särskild blankett redovisa hur bidraget använts samt hur verksamheten bedrivits. Bidragsansökningar som överstiger 30 tkr ska till ansökan bifogas en treårsplan rörande kostnader för drift och underhåll av anläggningen.

668 tkr har betalats ut i drifts- och underhållsbidrag till 11 föreningar.

- **Lokal- och hyressubventioner:** Total kostnad 2014 för dessa subventioner var enligt kommunens egen redovisning 8 072,8 tkr. Det är framför allt årshyra gällande Stallet, Fagerstahallen, konstgräsplan, bandyplan och Fagerliden.

Utöver ovanstående bidragsformer som handläggs av utbildnings- och fritidsförvaltningen utbetalas bidrag/ersättningar/sponsorpengar via beslut i kommunstyrelsen. Drygt 1 mnkr betalades ut 2014 till föreningar på detta sätt. Anledning till att förening får sponsorpengar av kommunen kan t.ex. vara att föreningen erbjuder fribiljetter till kommunanställda eller att föreningen har en skylt uppsatt på arenan med Fagersta kommuns namn och logotyp.

Ersättningar är oftast av engångskaraktär och kan t.ex. röra sig om bidrag till kulturrevenemang eller jubileumsfest. Det betyder att föreningar som får ordinarie bidrag via utbildnings- och fritidsnämndens beslut, även erhåller ytterligare bidrag beslutade av kommunstyrelsen.

Enligt antagna riktlinjer för föreningsbidrag är inte studieförbunden bidragsberättigade. År 2014 fick dock studieförbunden 202,6 tkr i bidrag. Att ett formellt beslut fattats för att göra studieförbunden bidragsberättigade har inte gått att finna i denna granskning.

3.2. Iakttagelser/Bedömning

Dokumenterade riktlinjer finns för föreningsbidrag, antagna av kommunfullmäktige. Dokumentet är utlagt på kommunens hemsida vilket är bra. Riktlinjerna är tydliga och det framgår vad som krävs av föreningarna för att erhålla bidrag. Det finns fyra olika bidrag att söka och det framgår i stort av riktlinjerna vad respektive bidrag ska användas till.

Processen för beviljande av bidrag ska ske genom samarbete och dialog mellan nämnden och föreningar inom nämndens verksamhetsområde och på så sätt stimulera och stödja föreningarnas arbete.

Enligt nämndordföranden görs kontinuerliga besök och nämnden är ute och träffar kulturföreningar. Kulturchefen kallar också till föreningsmöte en gång per år och då gäller det i första hand idrottsföreningar.

Bidrag till och subventionering av lokalyror redovisas, vilket är bra. Det är ju den helt dominerande bidragsformen. Vi kan dock utifrån ekonomisystemets redovisning inte se hur stor del av hyressubventionen som faller på respektive förening. En

---

intressant fråga är efter vilka principer lokalkostnaderna och därmed lokalsubventionerna har beräknats.

Beträffande bidrag till studieförbunden bör kommunen tydliggöra deras rätt till bidrag. Enligt gällande riktlinjer är studieförbunden inte bidragsberättigade. Om studieförbunden har rätt till bidrag bör riktlinjer och anvisningar även upprättas för denna bidragsform.

Policy för sponsring har tidigare inte funnits, men ett förslag till policy har tagits fram av kommunkansliet. Även ansökan och avtalsmall för sponsring har utarbetats. Förslaget behandlas av kommunstyrelsen under våren 2015.

4. Återrapportering och uppföljning

Vid ansökan om föreningsbidrag används särskilda blanketter som finns att hämta från kommunens hemsida. Det finns dels en blankett per bidragstyp som föreningen kan söka, dels ytterligare blanketter såsom redovisning av drift- och underhållsbidrag, blankett för budgetförslag samt blankett för redovisning av arrangemang och antal besökare.

På blanketten för ansökan om kommunalt aktivitetstöd ska, förutom sedvanliga kontaktuppgifter, lämnas uppgifter över antal medlemmar per åldersintervall 7 – 12 år, 13 – 16 år, 17- 20 år samt över 20 år uppdelat på pojkar och flickor. Vidare ska föreningen lämna uppgifter över antal sammankomster och närvarokortens nummer.

I ansökan om Riktat föreningsbidrag för kulturföreningar ska uppgifter lämnas över antal medlemmar, aktiva och övriga, uppdelat på män och kvinnor samt i åldersintervall 3 – 22 år och 23 år och äldre. På ansökningsblanketten står att det åligger föreningen att förvara räkenskaper och redovisningshandlingar i minst fyra år och ställa dem till utbildnings- och fritidsnämnden förfogande för eventuell granskning.

Beträffande ansökan för grundbidrag till handikappföreningar så ska även här lämnas uppgift enligt ovan.

I ansökan för drifts- och underhållsbidrag ska anges vilken anläggning eller lokal som ansökan avser samt sökt belopp. En redogörelse ska lämnas över vad föreningen avser att använda ansökt belopp till. Förening som ansöker om bidrag överstigande 30 tkr ska till ansökan bifoga en treårsplan rörande kostnader för drift och underhåll av anläggningen. Till ansökan ska även bifogas en redogörelse över vad föregående års bidrag använts till. Hur mycket till drift, underhåll och förbättringar. Hur nyttjades anläggningen under året, av vilka föreningar, företag etc. Vilken typ av verksamhet, i vilken utsträckning och vilka åldersgrupper.

Till samtliga ansökningar om bidrag ska enligt riktlinjerna bifogas verksamhetsberättelse, balansräkning och resultaträkning. Föreningar som måste följa framtagna internkontrollpolicy ska dessutom till kommunen redogöra för hur man följer reglerna för internkontroll. Detta görs enligt uppgift.

Samtliga ansökningsblanketter finns på kommunens hemsida.

4.1. Iakttagelser/bedömning

När ansökningarna kommer in kontrollerar handläggaren på utbildnings- och fritidsförvaltningen att samtliga dokument enligt ovan har bifogats ansökan. Om det finns brister i ansökan har föreningen möjlighet att komplettera.

Enligt uppgift läser kulturchefen alla bidragsberättigade föreningars verksamhetsberättelse. I de flesta fall framgår det vad föreningsbidragen använts till. En handläggare på förvaltningen begär in närvarokort för att kontrollera att dessa stämmer med vad föreningen ansökt om. Om det är stora avvikelser mellan åren tar handläggaren på förvaltningen kontakt med föreningen.

Utöver ordinarie kontroller utförs fördjupade kontroller på föreningar med aktivitetsstöd. Ca fyra föreningar väljs ut varje år. Det har hänt att förening varit tvungna betala tillbaka erhållet bidrag då uppgifterna enligt ansökan inte stämt med närvarokorten.

I ett tidigare upprättat pm² framgår hur föreningarna och förvaltningen hanterat internkontrollpolicyn. I dokumentet framgår bl.a. att man inte kan se av föreningarnas handlingar om föreningarna vidtagit ytterligare åtgärder sedan policyn infördes. Dock kan man utläsa t.ex. att kassören har den kompetens som policyn talar om, tack vare den personkännedom som förvaltningen har, och saknar man den så följs detta upp. Förvaltningen följer även föreningarnas ekonomiska utveckling och har en förening negativ sådan som bedöms kan innebära framtida problem, tar förvaltningen kontakt med föreningen för en diskussion i frågan.

4.2. Övriga iakttagelser

4.2.1. Jämställdhetsaspekten

Enligt ordföranden för utbildnings- och fritidsnämnden avser man att börja följa upp genusperspektivet. En halvtidstjänst som jämställdhetsstrateg kommer att tillsättas i kommunen med syftet att utarbeta en handlingsplan för jämställda beslut, vilket då även skulle omfatta beslut om föreningsbidrag.

Sedan 2012 begär nämnden in statistik från föreningarna över antal medlemmar uppdelat efter flickor/pojkar/män/kvinnor. Statistiken visar för år 2013 att på föreningsnivå är det stora variationer i fördelningen mellan könen. För vissa föreningar kan antalet medlemmar utgöra 90 procent av ena könet (Fagersta Södra IK, 91 % män/pojkar, Fagersta Ryttarklubb, 90 % kvinnor/flickor). På aggregerad nivå med alla bidragsberättigade föreningar inräknade är fördelningen man/kvinna ca 54/46 procent. Dock saknas statistik från flera föreningar. Dessa har fått påminnelse och krav på förbättring inför 2014.

Denna statistik måste naturligtvis ställas i relation till summan utbetalda bidrag till respektive förening för att kunna få en uppfattning om bidragsfördelningen ur ett genusperspektiv. Även de "dolda" bidragen i form av hyressubventioner bör räknas in.

4.2.2. Bidragens fördelning i f.h.t populationen

Ingen utvärdering är genomförd av kommunen av exempelvis hur stor del av ungdomspopulationen som får del av föreningsbidragen. Vad man har konstaterat i nämnden är en nedåtgående trend vad avser antalet personer engagerade i föreningslivet.

² Hantering av internkontrollpolicyn för kommunens föreningar, Bo Axelsson, 2012

2015-04-15

Thomas Lidgren

Projektledare

Anna Gröndahl

Uppdragsledare